

TISKOVÁ ZPRÁVA**ČESKOU NÁRODNÍ IDENTITU URČUJE HLAVNĚ JAZYK A OBČANSTVÍ, HRDÍ JSME ZEJMÉNA NA ÚSPĚCHY VE SPORTU A NA SPOLEČNOU HISTORII****ČESKÁ NÁRODNÍ IDENTITA A NÁRODNÍ HRDOST - VÝSLEDKY MEZINÁRODNÍCH VÝZKUMŮ ISSP A EVS**

Rozlišení mezi východním „neliberálním“ etno-kulturním a západním „liberálním“ občanským národem se stalo ve 20. století jednou z nejlivnějších dichotomií pro studium nacionalismu, národní identity a občanství. Od devadesátých let dvacátého století byla tato dichotomie mnohokrát empiricky testována ve výzkumech ISSP Národní identita (1995, 2003, 2013) a výsledky výzkumů přispěly k poznání, že čistě etnické nebo občanské národy existují pouze v teorii. Ani český národ není výjimkou.

Tabulka 1 ukazuje, co obyvatelé České republiky považují za důležité pro to, aby byl člověk považován za opravdového Čecha nebo Češku. V roce 2013 si nejvíce lidí spojovalo češství s ovládnutím českého jazyka. Jazyk je obecně považován za etnické a askriptivní kritérium, protože mateřský jazyk, který ovládáme nejlépe, je nám určen náhodou v okamžiku narození. Pokud se však chceme stát občany jiného státu, musíme se naučit další jazyk a jeho zvládnutí je kritériem pro nabytí nového občanství - vstup do jiného politického společenství. Druhým předpokladem češství bylo státní občanství České republiky a třetím subjektivní pocit, že člověk je Čechem, Češkou. Více jak 80 % dotázaných však také uvádělo jako důležitá kritéria češství narození v ČR, respekt k politickým institucím a zákonům a dlouhodobý pobyt na území České republiky. V porovnání s šetřením ISSP 2003 většina kritérií národní identity mírně posílila na významu, ale jejich pořadí se změnilo jen nepatrně. Posílila zejména kritéria typická pro občanský koncept národní identity - občanství a narození v ČR.

Tabulka 1: Co je důležité pro to, aby byl člověk opravdovým Čechem/Češkou? (%)

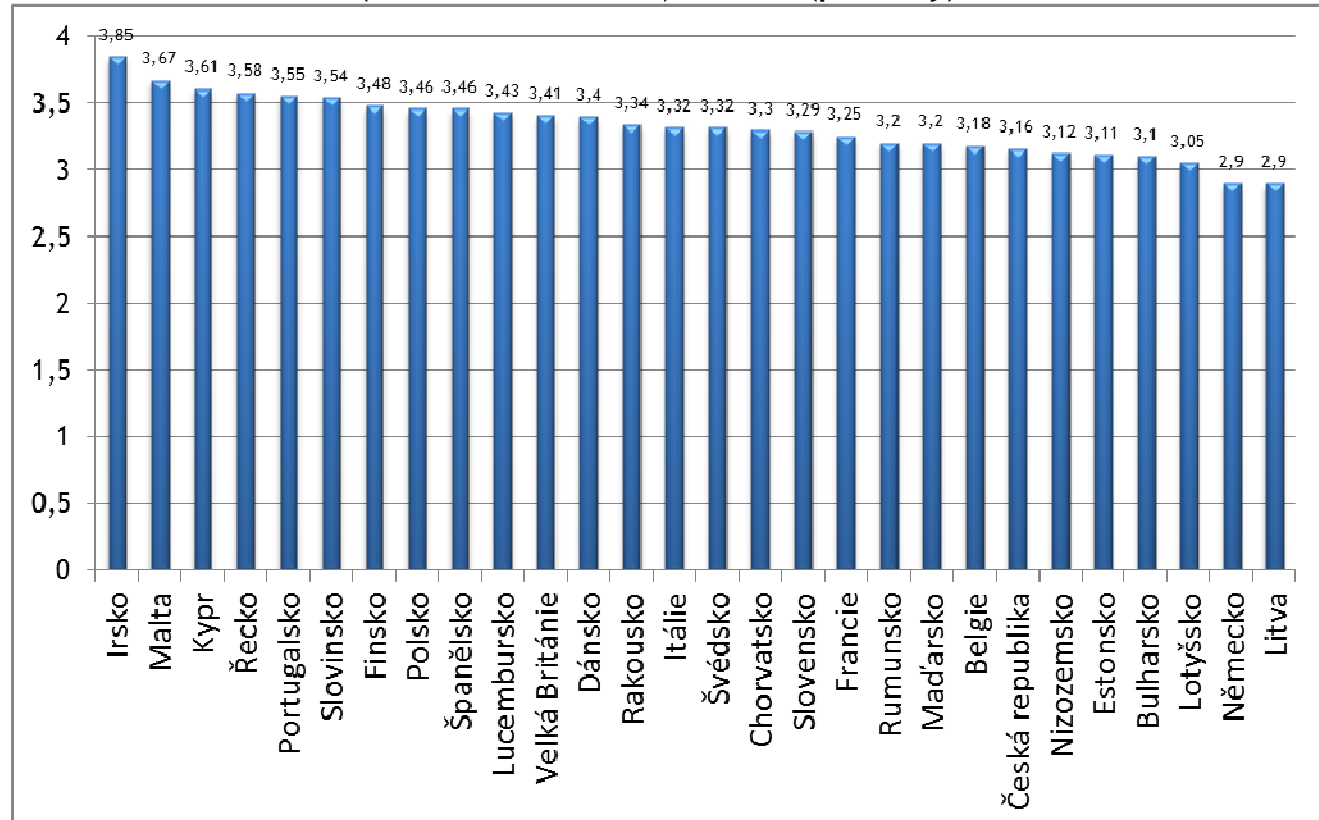
	2003	2013
umět mluvit česky (etnický)	92	96
mít české občanství (občanský)	87	91
cítit se Čechem / Češkou (občanský)	88	89
být narozen v České republice (občanský)	79	84
respektovat české politické instituce a zákony (občanský)	81	82
žít v České republice většinu svého života (občanský)	82	81
mít České předky (etnický)	70	71
být křesťanem (etnický)	29	29

Pramen: International Social Survey Programme 2003 a ISSP 2013

Poznámka: Procenta odpovědí “velmi důležité” a “spíše důležité”.

Benedict Anderson definoval národ jako představované - imaginární - politické společenství. Většina členů národa se nikdy vzájemně nepotká, ale cítí se být příslušníky tohoto společenství a respektují politické instituce a zákony. K tomuto pocitu sounáležitosti významně přispívají národní instituce - zejména vlády, církve a armáda. Co se však stane, pokud tyto instituce nespĺňují očekávané standardy a hodnoty? Lidé vyjadřují nespokojenost s vývojem demokracie, fungováním vlád a klíčových institucí národního státu a tato nespokojenost se odrazí na poklesu hrdosti na občanství (národní hrdost). V západní kultuře je však autentická národní hrdost na úspěchy a kladné vlastnosti jednotlivců i společenství považována za pozitivní emoci, která je ukazatelem sociální soudržnosti. Graf 1 ukazuje, že Češi patří v rámci zemí EU 28 mezi méně hrdé národy. Nejvíce hrdí jsou na úspěchy ve sportu, na historii, umění a literaturu a na výsledky v oblasti vědy a techniky. Významně se za posledních 10 let zvýšila i hrdost na armádu (tabulka 2). Více hrdí jsou muži než ženy (Benedict Anderson: národ je bratrství, Zillah Eisenstein: k tomuto bratrství neexistuje ekvivalentní národní sesterství), lidé spokojení se svým životem, lidé, kteří více věří ostatním lidem, lidé spokojení s vývojem demokracie a s vládnutím v České republice, lidé důvěřující církvím, a lidé, kteří se domnívají, že je nutné respektovat české politické instituce a zákony.

Graf 1: Národní hrdost (hrdost na občanství) v EU 28 (průměry)

Pramen: European Values Study 2008.

Poznámka: 1 “velmi hrdý(á)” ... 4 “vůbec nejsem hrdý(á)”.

Tabulka 2: Jak hrdý(á) jste na Českou republiku v následujících věcech? (%)

	2003	2013
na úspěchy ve sportu	90	89
na její historii	85	86
na její umění a literaturu	84	83
na výsledky v oblasti vědy a techniky	71	80
na armádu	33	50
na to, jak funguje demokracie	28	27
na to, jak zachází se všemi skupinami ve společnosti	22	27
na její systém sociálního zabezpečení	20	26
na její politický vliv ve světě	28	19
na ekonomické výsledky	16	18

Pramen: ISSP 2003 a ISSP 2013

Poznámka: Procenta odpovědí “velmi hrdý” a “spíše hrdý”.

Kontakt

Mgr. et Mgr. Klára Plecítá, Ph.D., Klara.Plecita@soc.cas.cz, tel. 210 310 571

<http://soc.cas.cz>